

Ogólnopolska konferencja naukowa *Władza i polityka
w czasach nowożytnych. Dyplomacja i sprawy wewnętrzne,*
Łódź, 10–11 października 2019 roku

DOI 10.25951/4245

W dniach 10–11 października 2019 r. w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego (IH UŁ) odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa pt. *Władza i polityka w czasach nowożytnych. Dyplomacja i sprawy wewnętrzne*, zorganizowana przez Katedrę Historii Nowożytnej (KHN) UŁ we współpracy z Polskim Towarzystwem Historycznym – Oddział w Łodzi. Było to już drugie z cyklu spotkań poświęconych zasygnalizowanej w tytule sesji problematyce¹. Honorowy patronat nad wydarzeniem objął rektor UŁ, prof. dr hab. Antoni Różalski, obrady zaś na bieżąco relacjonowane były na Facebooku i innych portalach społecznościowych.

Tematyka sympozjum podzielona została przez organizatorów na dwa bloki. W pierwszym – Polska i Europa – znalazły się kwestie związane z polityką wewnętrzną państwa polsko-litewskiego (m.in. sejmiki, urzędy i urzędnicy), a także jego polityką zagraniczną (poselstwa, opinie obcych dyplomatów o Rzeczypospolitej) i handlową w XVI–XVIII w. W drugim bloku – Europa i Świat – przewidziana została prezentacja wystąpień poświęconych stosunkom międzynarodowym na Starym Kontynencie oraz rywalizacji kolonialnej europejskich mocarstw od XVI do XVIII w. Swoje miejsce znalazły tu również zagadnienia odnoszące się do spraw wewnętrznych Stanów Zjednoczonych Ameryki w końcu XVIII stulecia.

Konferencja zgromadziła naukowców z 9 czołowych ośrodków akademickich w Polsce (Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie – ASW, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie – UJD, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – UAM, Uniwersytet Jagielloński w Krako-

¹ Pierwsza edycja konferencji miała miejsce w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego w 2010 r.; zob. M. Karkocha, *Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. „Władza i polityka w czasach nowożytnych”, Łódź 15–16 kwietnia 2010*, „Przegląd Nauk Historycznych” R. 9, 2010, nr 1, s. 265–270. Artykuły pokonferencyjne (15 tekstów) opublikowano w zbiorze: *Władza i polityka w czasach nowożytnych*, red. Z. Anusik, Łódź 2011.

wie – UJ, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach – UJK, Uniwersytet Śląski w Katowicach – UŚ, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie – UWM, Uniwersytet Wrocławski – UWr, oraz UŁ). Wygłoszono ogółem 21 referatów. Prezentowane teksty miały charakter zarówno syntetyczny, jak i bardzo szczegółowy. W pierwszym dniu sesji obrady moderowali: prof. prof. Ryszard Skowron (UŚ), Andrzej Stroynowski (UJD), Dariusz Rolnik (UŚ) oraz Michał Zwierzykowski (UAM). Drugiego dnia przewodnictwo sprawowali: dr Andrzej K. Link-Lenczowski (UJ) i dr hab. Jacek Pielas (UJK).

W imieniu Komitetu Organizacyjnego spotkanie otworzył prof. dr hab. Zbigniew Anusik, kierownik KHN UŁ, który powitał serdecznie zebranych, dziękując zarazem referentom za przyjęcie zaproszenia, gdyż konferencja miała charakter dedykowany. Następnie głos zabrali: rektor UŁ, prof. dr hab. Antoni Różalski, dziekan Wydziału Filozoficzno-Historycznego UŁ, prof. dr hab. Maciej Kokoszko oraz dyrektor IH UŁ, prof. dr hab. Dariusz Jeziorny. Pogratulowali oni organizatorom wspaniałej inicjatywy i życzyli uczestnikom owocnych dyskusji.

1. Dyrektor Instytutu Historii UŁ, prof. dr hab. Dariusz Jeziorny, przemawiający na otwarciu konferencji (od lewej za stołem prezydialnym: rektor UŁ, prof. dr hab. Antoni Różalski, dziekan Wydziału Filozoficzno-Historycznego UŁ, prof. dr hab. Maciej Kokoszko oraz kierownik Katedry Historii Nowożytnej UŁ, prof. dr hab. Zbigniew Anusik). Fot. M. Karkocha

Obrady zainauguowało wystąpienie dr. Andrzeja K. Link-Lenczowskiego, który w referacie zatytułowanym *Oświecenie raz jeszcze – nadzieja czy wyzwanie?* wygłosił kilka refleksji na temat tej epoki. Następnie prof. dr hab. Andrzej Stroynowski przybliżył zebranym opinie księdza Jędrzeja Kitowicza o dyplomacji i dyplomatach. Referent stwierdził, że w opisach zdarzeń Kitowicz łączył niechęć wobec polityków i władców z zaskakująco wysokim uznaniem dla negatywnych cech dyplomacji, zwłaszcza obłudy i sprytu. Z kolei dr hab. Dariusz Rolnik zaznajomił słuchaczy z kryteriami awansu politycznego w czasach stanisławowskich, wskazując na zachodzące w tym względzie zmiany. Analizując przebieg karier trzech reprezentantów stanu szlacheckiego, którzy jako pierwsi w swoich rodach doszli do godności senatorskiej (Adam Chmara – wojewoda miński, Geleon Jeleński – kasztelan nowogrodzki, Leonard Marcin Świeykowski – wojewoda podolski), badacz ten doszedł do przekonania, że o awansie politycznym za Stanisława Augusta decydowały już nie tyle koneksje i pochodzenie, ile talenty i predyspozycje, przy czym coraz większe znaczenie zyskiwała wspólnota interesów. W ostatnim przed przerwą kawową wystąpieniu dr hab. Jacek Pielas omówił kwestię uczestnictwa najważniejszych urzędników grodzkich (podstarościch i pisarzy grodzkich) w polityce na szczeblu samorządu szlacheckiego oraz parlamentu i instytucji centralnych państwa polsko-litewskiego na przykładzie urzędników 7 grodów województwa sandomierskiego w XVII stuleciu. Prelegent zaprezentował zarówno typowe przejawy aktywności publicznej, jak również spektakularne kariery i działalność polityczną najwybitniejszych reprezentantów tej grupy urzędniczej z terenu dawnej Sandomierszczyzny.

Wznowioną po krótkiej przerwie sesję otworzył referat prof. dr hab. Ryszarda Skowrona dotyczący misji ambasadora hiszpańskiego Francisca de Mendozy w Rzeczypospolitej w 1597 r. Następnie prof. dr hab. Zbigniew Anusik przedstawił pokrótce opinie kasztelana krakowskiego Jerzego księcia Zbaraskiego na temat zagrożenia Rzeczypospolitej od strony Siedmiogrodu, okraszając swoje wywody licznymi i wielce trafionymi cytatami z korespondencji księcia z królem Zygmuntem III. Z kolei mgr Marta Szymańska (UŚ) ukazała rolę, jaką poselstwo Jana Zawadzkiego na dwory Północnej Europy w 1633 r. odegrało w kształtowaniu i realizacji planów polityki zagranicznej Władysława IV. Z wystąpieniem tym korelował referat mgr. Tomasza Poznańskiego (UŚ), który naszkicował obraz bezkrólewia 1648 r. widziany oczami habsburskiego dyplomaty na dworze warszawskim – markiza Fernanda de Grandy.

Sesję poobiednią rozpoczął dr hab. Robert Kołodziej (UWr), prezentując referat pt. *Wpływ Jana III Sobieskiego na sejmiki ziemskie*. W kolejnym wystąpieniu dr hab. Michał Zwierzykowski przybliżył zagadnienie dyplomacji sejmikowej

w czasach saskich na przykładzie jednego z najważniejszych sejmików państwa polsko-litewskiego – województw poznańskiego i kaliskiego – zwracając uwagę na niezwykle istotne i wciąż mało rozpoznane w literaturze przedmiotu zjawisko wysyłania przez sejmiki poselstw do władców Rzeczypospolitej, najważniejszych osób w państwie czy nawet o zasięgu międzynarodowym. Następnie dr Małgorzata Karkocha (UŁ) zarysowała przebieg obrad i postanowienia kongresu pokojowego w Szystowie (1790–1791) na podstawie informacji publikowanych na łamach polskojęzycznej prasy warszawskiej. Na koniec dr hab. Witold Filipczak (UŁ) scharakteryzował polsko-mołdawski konflikt handlowy w latach 1780–1785.

W ostatniej tego dnia, czwartej części obrad dr hab. Adam Perłakowski (UJ) zrelacjonował przebieg poselstwa wojewody mazowieckiego Stanisława Chomentowskiego do Turcji w latach 1712–1714, zwracając uwagę na początkowe trudności wynikające z sytuacji politycznej, a dr hab. Barbara Krysztopa-Czupryńska (UWM) zaprezentowała opinie dyplomatów brytyjskich o sytuacji wewnętrznej Rzeczypospolitej w czasach panowania Augusta II. Kolejna prelegentka, dr hab. Katarzyna Kuras (UJ), w referacie zatytułowanym *Dyplomacja delfiny. Maria Józefa Saska wobec polityki francuskiej w połowie XVIII w.* ukazała działania podejmowane przez żonkę delfina Francji Ludwika Ferdynanda, których celem było wprowadzenie na tron polski jej brata, księcia Franciszka Ksawerego. W zamykającym obrady wystąpieniu mgr Adrianna Czekalska (UŁ) wskazała zaś różnice między formalnym i nieformalnym statusem sekretarza polskiego korpusu dyplomatycznego na przykładzie misji kopenhaskiej (1792–1795).

Drugiego dnia konferencji (11 października) obrady otworzył dr Piotr Robak (UŁ), przedstawiając rywalizację kolonialną mocarstw w Ameryce Północnej od 1713 do 1739 r. Następnie mgr Magdalena Makówka (UŁ) wygłosiła referat zatytułowany *Dyplomacja brytyjska wobec hiszpańskiego zaangażowania w tzw. wojnę o sukcesję polską w latach 1733–1735*. W kolejnym wystąpieniu dr Rafał Niedziela (UJ) podjął próbę odpowiedzi na pytanie, jak na dymisję Étienne'a de Choiseula (1770) patrzyli mieszkańcy Francji, czym tłumaczyli to wydarzenie i kogo uważali za głównego sprawcę jego upadku: Ludwika XV, królewską metresę – hrabinę du Barry, któregoś z konkurujących ze Choiseulem polityków czy może samego ministra, zbyt zadufanego w sobie i zachowującego się tak, jakby był niezastąpiony. Dwa ostatnie referaty dotyczyły lokalnych insurekcji w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Doktor Katarzyna Stelmasiak (ASW) porównała stanowiska Thomasa Jeffersona i Johna Adamsa w sprawie rebelii zubożałych farmerów z Massachusetts pod przywództwem Daniela Shaysa, do której doszło w latach 1786–1787 na tle kryzysu ekonomicznego, a prof. dr hab.

Jolanta Daszyńska (UŁ) zapoznała zebranych z buntem Johna Friesa w Pensylwanii (1799–1800), skierowanym przeciwko poborowi nowych podatków federalnych.

2. Doktor Rafał Niedziela (UJ) wygłaszający referat pod przewodnictwem dr. hab. Jacka Pielasa (UJK).
Fot. M. Karkocha

Na zakończenie głos zabrał prof. dr hab. Zbigniew Anusik, który podziękował prelegentom za udział w obradach i dokonał krótkiego ich podsumowania. Podkreślił wysoki poziom merytoryczny wygłoszonych referatów. Zapowiedział druk artykułów pokonferencyjnych i – co ważne – cykliczne organizowanie spotkań pt. *Władza i polityka w czasach nowożytnych*. Poinformował wreszcie, że organizatorzy zamierzają utrzymać dotychczasową formułę sympozjum, gromadzącą wszystkich referentów w jednym panelu podzielonym przerwami na dyskusję.

Omawianą konferencję należy uznać za wydarzenie ze wszelkich miar udane. Niewątpliwie spełniła ona zamierzony cel, stając się platformą wymiany myśli i poglądów na temat szeroko pojętej dyplomacji i spraw wewnętrznych. Pomyślowcom tego przedsięwzięcia gratulujemy i życzymy im dalszych sukcesów.

Małgorzata Karkocha (UNIWERSYTET ŁÓDZKI)

ORCID: 0000-0002-7747-949X

O autorce:

dr Małgorzata Karkocha – adiunkt w Katedrze Historii Nowożytnej, w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego.

Zainteresowania badawcze: historia powszechna XVI–XVIII w., dzieje kultury i sztuki XVI–XVIII w., prasa stanisławowska, epigrafika, kampanologia.

e-mail: malgorzata.karkocha@uni.lodz.pl